

УДК 796.525:378.015.31:159.692.7:614.253.4

М. Касіяничук^{1,2}*Ю. Васідлов*³¹ Буковинський державний медичний університет (Україна)² Івано-Франківський національний медичний університет (Україна)

АЛЬПІНІЗМ ЯК ФІЛОСОФІЯ ПІЗНАННЯ ТА СПОСІБ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

З'ясовано, що національна освіта й національне виховання - нерозривне ціле яке в сукупності з етнокультурними традиціями постає як історико-культурна складова менталітету суспільства і посідає одне з провідних місць в універсалиях національної культури й виборі громадянської позиції [1,2].

Враховуючи асоційовані ризики, пов'язані із суспільними процесами (ВООЗ, Швейцарія, 2009), при підготовці фахівців в галузі медицини перед навчальними закладами в умовах України актуальним є зміна стратегії виховання і навчання так, щоби освіта стала справжньою запорукою успіху, як професійного так і духовного. Соціальне значення цієї проблеми обумовлено саме тим, що місцями не керована індустріалізація, ринкові відносини, обмеження біологічного простору людини умовами індустріального міста сприяють тільки віртуальному відчуттю природи. Втраті звичних поведінкових реакцій за межами міста, характерних для людини а інколи обов'язкових для фахівця медико-біологічного спрямування, для керівника державних установ різного рівня. (проф. Чебан В.І., Касіяничук М. В. 2014, альпініст). В нових соціальних умовах: відсутність природничо-екологічної мотивації в управлінні регіону в державі є домінуючою (основною) причиною епідеміологічного враження населення регіону, і навіть неможливості постійного перебування (проживання). Приклади останніх десятиліть, (Стебник, 1983; Чорнобиль, 1986; Чернівці, 1989; і т. д.); природні катаклізми (Непал, Італія, Греція 2016), є актуальним процес формування поколінь людей з світоглядом на принципах гуманізму та усвідомлення системного підходу до збереження біосфери та цивілізації на планеті.

Прикладом для наслідування є досвід, де ми маємо реальний результат і займаємо реально передові позиції (проф. П. Фочук, 2008, альпініст).

Мета роботи

Обґрунтувати доцільності впровадження занять альпінізмом при підготовці студентів-медиків в період навчання у ВНЗ для формування максимально позитивно мотивованого спеціаліста в галузі медицини.

© М. Касіяничук, Ю. Васідлов, 2017

Матеріал і методи

Отримавши пропозицію написати статтю з приводу випуску збірника публікацій про розвиток спортивних досягнень та зокрема альпінізму у Івано-Франківському національному медичному університеті, аналізую документи та світлини, свій досвід занять альпінізмом та супутніми видами спорту, вплив цих занять на спосіб життя відомих мені альпіністів.

Описи, що таке альпінізм, спонукають мене до аналізу відомих фактів (фото.1). Окремі автори

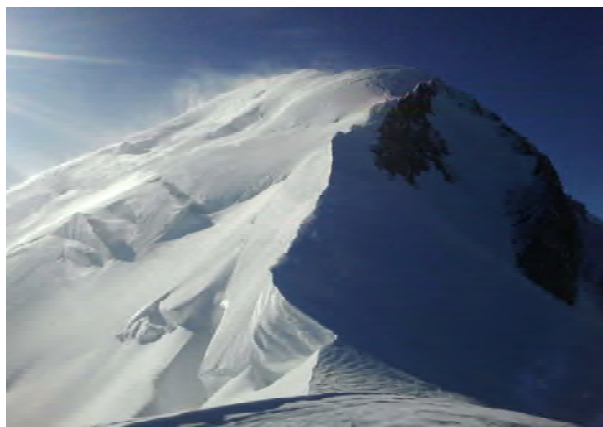


Фото.1. Альпи 2010р., в. Мон-блан зі сторони перемички над р-ном Шамоні, Франція

вважають, що альпінізм є одним з екстремальних видів туризму, який користувався популярністю в минулому і в наш час продовжує збирати прихильників по всьому світу, навіть в тих країнах, де немає гір. Для цих людей альпінізм - не лише захоплення, а й стиль життя (Глибовець В. Л., проф. Любіцева О. О. 2015). Альпінізм - це квінтесенція всіх можливих видів туризму [2]. Альпінізм - це вид спорту (фото 2,3.), що основною метою ставить сходження на природні та штучні скелі та стіни, зокрема на гірські вершини [3].

Для сучасного досвідченого альпініста сходження на восьмитисячник - подія визначна, яскрава, але особиста, яка не є спортивним досягненням світового значення. Таке сходження по звичайному шляху при "поважному" ставленні до гори (стану маршруту та погоди) стало рядовим. А колекція сходжень, також досягнення особисте, давно не йде в порівняння з подвигом "піонерів" Р. Меснера і Є. Кукучки (які, до речі, вже тоді



Фото.2. Альпи. в. Мон-блан: символ Української Нації демонструє бельгійсько- українська група

йшли новими технічно важкими шляхами, по одинці, в мусонний період і т. д.) [3,4]. Поділ і спеціалізація - явища закономірні і необхідні для розвитку в будь-якому процесі чи явищі. Так фізика, виділившись з природознавства, поступово ділилася на механіку, термодинаміку, і т. д. Механіка - на статику, кінематику, динаміку: в сукупності вони складають фізику. На нашу думку, альпінізм як вид людської діяльності та філософія пізнання себе і навколишнього середовища підкоряється тим же законам розвитку і може еволюціонувати лише при розвитку всіх напрямків.

Ми погоджуємося з авторами, що український альпінізм має давні традиції і великий досвід, це має підтвердження в літературі і на традиційних скельних маршрутах (за станом залишених пристосовувань для проходження маршруту). Коли на маршрутах виникають черги, з ранку альпіністи шикуються в колону і рухаються в напрямку вершини західна стіна К2, чи східна Канченджанга [3,4], ми вважаємо фізична та технічна підготовка при сходженнях на вершини, застосування нового оснащення на технічно складних маршрутах: це є введення в альпінізм - перша ступінь. При думці, що накопичений досвід втрачається, традиції забуваються [3], вважаю за необхідне акцентувати: соціальні умови заняття альпінізмом в Україні помінялись. Сьогодні, коли стали доступними всі гірські райони світу для українців, „титули“ залишилися історією, сходження і подолання складних маршрутів не завжди є приводом для афіші чи піару, наприклад: Скуліш О. Д.- майстер спорту СРСР з альпінізму, сходження: Гімалаї 2006; Анди, 2010 і т.д.); Україна взяла призові місця на змаганнях з альпінізму в Хорватії - International Climbers Meeting Paclenica 2015" [5] і т.д.

Найефективнішою стратегією навчання: це шанс бути свідком відкриття (фізик-наук. П. Пшенічка, 2014, пара альпін. вид спорт.).



Фото.3. Альпи, високогірна зона Франція - Італія: Інфраструктура для занять альпінізмом

На Івано-Франківщині альпінізм, як організований (не одиночний) вид спорту заснував Я. Курус. У Івано-Франківському національному медичному університеті, у 1983 р. альпінізм як офіційний вид спорту від тов. „Буревісник" заснував один з лідерів альпіністського руху Юрій Васідлов, асистент кафедри фізіології (рис.4). До секції входили студенти вузів міста, в більшості студенти - медики, близько 20 учасників. Щорічно кількість учасників збільшувалась та змінювалась у зв'язку з реальним відбором.

Вже у 1985 р. адміністрацією ВУЗу студентам - медикам після успішних сходжень в горах Кавказу та одержання спортивних розрядів визнавалися заняття з предмету фізична культура. За планом: тренувань два рази в тиждень, тренувальні виходи в гірську зону шість годин в місяць, тренувальні та залікові виходи - мінімум двадцять днів у високогірній (Кавказ, Памір і т.д.) зоні (фото 5).

Участь у пара альпіністських спортивних змаганнях (скелелазання, льодолазання, гірські лижі, гірський туризм, біатлон і т.д).

Крім знань особливостей біомеханіки рухів, витримки, заняття альпінізмом вимагає додаткових знань (погода, клімат, ландшафт району, соціальні особливості регіону перебування) (фото 3,5.) [4, 6,7.].

Вивчаючи фізіологічні (фізичні і психологічні) можливості людини (біологічний потенціал) студенти-медики (фото 6) могли передбачити та враховувати енергетичні резерви організму [9,10.11].

Поряд з основною, медичною, освітою студенти - альпіністи отримували особливі знання, навички і досвід (фото 6).

На кінець травня 1988 року кількість учасників альпсекції становила: активних 72 учасники.



Фото 4. Колектив кафедри фізіології (1985):
Нижній ряд (зліва направо): І.В. Ваврик, С.П. Ворошиловська, В.С. Райцес, В.М. Паращин, С.Д. Величко; **Верхній ряд:** С.З. Краснопольський, О.О. Шляховенко, М.І. Пітик, Ю.І. Васідлов, В.І. Рогожинський



Фото 6. Альпіністський офіс; Юрій Васідлов зліва та студенти- медики

Щорічний цикл підготовки яких завершувався виїздом у альптабори у високогірній зоні, експедиціями, заліковими сходженнями, отриманням жетону „КСС" (гірська контрольна-спасальна служба СРСР). За категорійністю, окремі учасники альпсекції ІФДМУ підійшли до майже граничних категорій складності альпіністських маршрутів (5А і 5Б). Спеціалізована підготовка і навчання студентів-медиків альпсекції ІФДМУ лікарями - альпіністами старшого покоління визнавалась адміністрацією альпбаз (Чегет, Торпедо, Цей, Дігорія ітд).

Вони задіявались на спасальних міроприємствах. Призначались інструкторами: надання медичної допомоги в умовах високогір'я. Альпіністи-медики альпсекції ІФДМУ задіявались в міроприємствах Урядових(СРСР) баз, (Ельбрус, Чегет). Нами проведено аналіз самостійної діяльності секції та підготовку керівників груп, секції, високогірних таборів.

Результати.

У Івано-Франківському національному медичному університеті, були створені оптимальні умо-

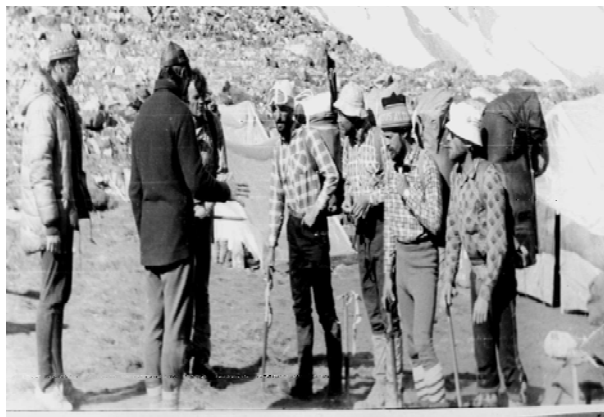


Фото 5. Кавказ, перед сходженням, Ю. Васідлов в центрі: одна із груп залишається на базовому таборі у близькій високогірній зоні на випадок виникнення непередбачуваних ситуацій

ви для вироблення інтелектуального продукту: формування професійного самоусвідомлення майбутніх медиків та фахівців медичного спрямування, що дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт.

Автором інтелектуального продукту: заняття альпінізмом, як спосіб підготовки фахівців медичного спрямування є Васідлов Юрій Іванович (фізіолог наук. Ю. Васідлов, альпініст) (фото 4,5,7).



Фото 7. Гора Хом'як, Карпати - 50 річчя Альпінізму на Прикарпатті: Ніна та Юра Васідлови: альпінізм - як філософія буття

Успіх запропонованого підходу визначається статистичним результатом після кількох років застосування умовах України, аналізом професійних досягнень учасниками альпіністської секції. є практичною передумовою до популяризації запропонованого методу для формування фахового світогляду студентів-медиків.

Кількість студентів альпсекції, які активно займались альпінізмом 72, із них дискваліфіковано 1 (0,7 %).

Кількість студентів альпсекції, які застосовують досвід занять альпінізмом 69 (95,8%).

Аналіз мотивації студентів що до занять альпінізмом: 22 (15,7 %) студентів мають невизначеність, 28 (20%) готові до занять альпінізмом 45

(64,3%) - потребують додаткової інформації (навчання).

Кількість учасників альпсекції, які застосовують досвід занять альпінізмом 69 (95,8%), (рис.8).

Кількість травм (не зворотного характеру) в учасників альпсекції - немає. Смертних випадків серед учасників альпсекції - немає.

Гранична категорійність альпіністських сходжень, досягнута окремими учасниками альпсекції - 5Б, 6А.

Кількість підготовлених керівників самостійних груп на сходженнях, (скальних, сніжних, льодових) заняттях 10 (7,2 %).

Кількість підготовлених керівників спортивних груп (зв'язок) на залікових високогірних сходженнях 4 (5,6 %).

Таким чином, на засадах доказової медицини доведено ефективність застосування освітньої методики при формуванні природо-екологічного світогляду.

Визначено, що альпінізм - є спосіб формування світогляду фахівців медичного спрямування, шляхом визначення біологічного потенціалу людини при застосуванні всіх можливих видів переміщення в горах. Що дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта спортивної активності, перетворивши його на суб'єкт дослідження (рис.6,7,8).



Фото 8. Альпінізм - як філософія лікарської практики

Проаналізувавши статистичні дані: коли, встановлена помітна тенденція до зниження рівня здоров'я у більшості студентів ВНЗ України внаслідок порушення режиму праці і відпочинку, негативних звичок (В. Романова, 2015.), пропонується новий підхід до застосування методики навчання та виховання студентської молоді та фахівців медичного спрямування, в умовах України.

Із запропонованою методикою ознайомлено слухачів факультету підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу м. Київ; слухачів кафедри Соціальної медицини та ООЗ

БДМУ, (зав. каф. проф. В.І.Чебан). Запропонована методика адаптована до застосування у ВНЗ інших галузей, зокрема, у ЧНУ ім. Юрія Федьковича м. Чернівці, НТУ "ХП" ХНПУ м. Харків.

Висновок

В нових соціальних умовах: досліджена модель навчально-виховного процесу в умовах України: заняття альпінізмом, як спосіб підготовки фахівців медичного спрямування (за Ю. Васідловим).

Визначено, що альпінізм - як комплекс: знань навичок і досвіду є способом формування світогляду особистості.

З позиції формування державності: Івано-Франківському національному медичному університеті, створені оптимальні умови для вироблення інтелектуального продукту, які необхідно підтримувати і розвивати.

Перспективи подальших досліджень

ІІ Світова війна закінчилася для Німеччини 25 років тому із поваленням Берлінського муру. В Україні ІІ Світова війна закінчилась Майданом. Майдан - це спонтанне повстання молодих людей, в слід яких пішли мільйони інших. Цей рух тривав із кінця листопада 2013 р. до лютого 2014 р. Одним із перших був вбитий альпініст: чому так небезпечний підкорювач природної стихії в протистоянні пов'язаному із суспільними процесами?, людино-захисний світогляд, спільна молитва: чи є наслідковий зв'язок? Вважаємо це завданням майбутніх спостережень та досліджень. А, перспективами розвитку є: виховання молодих українських науковців; створення нових програм освітньої методики.

Література. 1.Васідлов Ю. Лавина на Близничах / Ю.І. Васідлов / - Журнал „Карпати”. - 2014.- Івано-Франківськ. - Режим доступу: http://www.karpaty.net.ua/articles_03/lavyna.php 2.Застосування екологічних та духовних аспектів в підготовці студентів - медиків та фахівців медичного спрямування: навчально - методичний посібник на електронному носії (фільм) [для студ. вищ. навч. закл.] / Ю. Г. Масікевич, П.М. Фочук, М. В. Касіячук і інш.. - Чернівці. - 2014. - 20с. 3.Глибовець В. Л. Альпінізм: історія розвитку та ресурсна база / В. Л. Глибовець, О. О. Любіцева: матеріали науково - практичної конференції [Молоді науковці - географічної науки" Київський національний університет імені Тараса Шевченка "]. - Київ, 2006. 4. Режим доступу: http://ua.igotoworld.com/ua/article/674_kak-nachat-zanimatsya-alpinizmom-v-ukraine.htm 5.Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/D0%90%D0%BB%D1%8C%D0%BF%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC> 6.Режим доступу: <http://adrenaline.in.ua/novosti/gory/ukraina-vzlyala-prizovye-mesta-na-sorevnovaniyah-po-alpinizmu-v-horvatii> 7.Використання сучасних інформаційних технологій в процесі підготовки та проведення категорійних туристичних походів / О. Скалій / Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis 8.Туристсько-рекреаційний потенціал ресурсного забезпечення Івано-Франківської області / С. Шепетюк / с. 125. Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis 9.Бреслав Й.С., Иванов А.С. Дыхание и работоспособность человека в горных условиях. - Алма-

Ата: ГОЛІМ, 1990. - 89 с. 10.М.К. Мицкан Б.М. Туризм - аеробні можливості організму і здоров'я / Б.М Мицкан / Джерела. - 1999. - № 3. - С. 52-57. 11. Курус Я. У вінок шани Кобзареві / Я. Курус /. - експедиції: Газета „Прикарпатська правда“. Івано-Франківськ. -- 1989.- № 87 від 5 травня. - С. 4.

ALPINISM AS PHILOSOPHY OF COGNITION AND WAY OF THE WORLD OUTLOOK FORMATION IN SPECIALISTS OF MEDICAL DIRECTION

M.Kasiyanchuk, Yu.Vasidlov

Abstract. Efficacy of using a model of educational process by means of alpinism studies was investigated. Efficiency of

using educational methods has been proved on the basis of convincing medicine.

Key words: alpinism, training of medical students, biogenic potential, medicine, public health service.

HSEE of Ukraine "Bukovinian state medical university", Chernivtsi

HSEE of Ukraine "Ivano-Frankivs'k national medical university", Ivano-Frankivs'k

Clin. and experim. pathol.- 2017.- Vol.16, №2(60), p.2.-P.88-92.

Надійшла до редакції 19.04.2017

Рецензент – проф. О.С. Полянська

© М. Касіячук, Ю. Васідлов, 2017